

Words Which Exclude

Cuvinte care exclud

Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale

EDITURĂ

Editat de Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale

Design copertă

Carlos Dingo

Design și tehnoredactare

Idea Design & Print

Fotografii

Imaginile din această publicație au fost realizate pe parcursul cercetării vizuale coordonate de Silvia Paggi asistată de Valentina Bonifacio și Margherita Boccali.

With Financial Support from
the Fundamental Rights
and Citizenship Programme
of the European Union

CUPRINS

Cuvinte care exclud. Prezentarea sintetică a proiectului	4
Words which exclude: A brief overview of the project	6
Harta regiunilor și localităților cuprinse în proiect: nivel național, regional și local	8
Tabel cu documentele colectate: nivel național, regional și local	9
Recomandări: definirea unei probleme este parte a “problemei”	10
Recommendations: the definition of a “problem” is part of the problem	12
Recomandări	15

Cuvinte care exclud

Prezentarea sintetică a proiectului
www.wejusticeproject.eu

De ce?

Inițiativa pornește de la studiile și experiența empirică acumulate de către parteneri și de la perspectiva comparată la nivel European asupra condițiilor și politicilor de locuire ale romilor. Această perspectivă dezvăluie o serie de similitudini legate de condițiile de locuire ale romilor la nivel european: condiții de locuire inacceptabile, discriminare, evacuări forțate, atitudine negativă generalizată față de romi, fapt ce ne îndeamnă să ne întrebăm dacă nu cumva discursul public european conține o reprezentare socială stereotipică a romilor care formează un nucleu de cunoștințe care ghidează atitudinile față de romi. În manifestările lui locale, ancorate în contexte specifice și în relația particulară a anumitor grupuri de romi cu teritoriile în care locuiesc, acest “nucleu” cognitiv tinde să devină o platformă generală care stă la baza proiectelor și politicilor concepute și elaborate pentru romi.

Ce?

1. Cercetare

Proiectul se concentrează asupra instituțiilor publice iar activitatea principală constă în analiza documentelor produse de instituții publice locale și naționale (legi, reglementări, planuri, măsuri și soluții) destinate romilor. Analiza abordează atât limbajul utilizat cât și măsurile propuse, mai cu seamă cele cuprinse în politicile de locuire. Incluziunea socială are un anumit rol în problema politicilor sociale adresate locuirii, însă ea este deseori anulată de “romafobie”, frica de romi care semnalează în esență reticența de a trăi, a locui aproape de romi. Stereotipurile sunt activate și pot fi utilizate în situații de conflict în care apare problema identității. Analiza limbajului și a măsurilor instituționale include cercetarea cauzelor și surselor limbajului utilizat, a măsurilor propuse și luate. Analiza va identifica stereotipurile în acțiune și modul în care produc efecte în viața cotidiană a romilor.

2. Recomandări

În cea de a doua activitate a proiectului dorim să utilizăm rezultatele cercetării elaborând un instrument pentru cei care lucrează în instituțiile din sectorul administrativ și politic. Activitatea se va finaliza cu elaborarea și publicarea unui scurt manual, a unui ghid care va cuprinde o serie de recomandări pentru a lupta împotriva stereotipurilor și pe cât posibil va conduce la eliminarea lor și a cunoștințelor eronate care influențează negativ elaborarea acțiunilor și planurilor destinate îmbunătățirii condițiilor de locuire ale romilor, respectând totodată drepturile și cultura lor. Partenerii proiectului vor implica și asociații ale romilor în elaborarea ghidurilor. Ghidul pentru fiecare țară va cuprinde o parte comună în care vor fi reprezentate toate țările participante la proiect și o parte dedicată contextului național particular al fiecărei țări. Fiecare ghid va fi bilingv, redactat în limba țării participante la proiect, respectiv în limba engleză. Pentru a facilita adoptarea instrumentului de către instituțiile publice, fiecare partener va organiza activități de diseminare participativă în formatul cel mai potrivit condițiilor locale și agreeat și de către instituțiile din grupul țintă: masă rotundă, seminar sau focus-grupuri.

3. Film etnografic

A treia activitate se referă la realizarea unui film etnografic despre condițiile de locuire ale romilor. Această activitate, ce ține de abordarea antropologiei vizuale va funcționa ca o perspectivă complementară a cercetării. Filmul etnografic se dorește a fi un document social și o mărturie a grupurilor de romi din țările partenerilor din proiect.

Words which exclude

A brief overview of the project

www.wejusticeproject.eu

Why?

The project stems from the empirical experience and studies of the partners as well as from the comparison of the results of research at the European level on the issue of the housing conditions of Roma people, and of the housing and settling policies related to them. On the basis of the common features arising from the European context – unacceptable housing conditions, discrimination, forced evictions, widespread antiziganism – we have asked ourselves about the existence of a possible stereotyped social description of Roma people, which has become a common element and tradition in European public discourse. This cognitive “core” would then take on local forms linked to the specific context and to the relationship created between certain Roma groups and a given territory, becoming a platform on which projects and policies are designed.

What?

1. Research

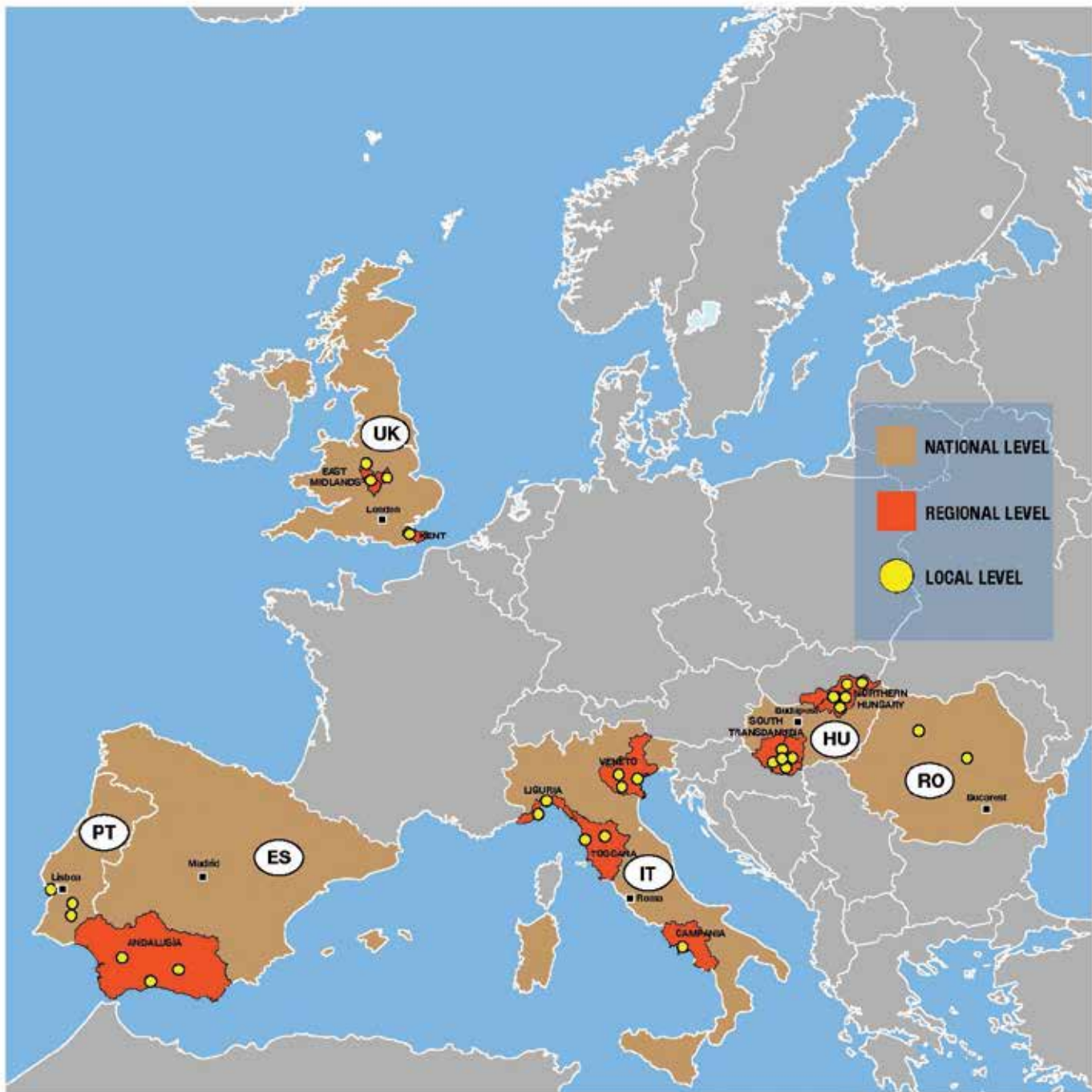
The focus of the project is on the institutions and the main action is to analyse the documents produced by national and local Public Institutions (laws, regulations, plans, acts, resolutions) concerning Roma people, both as regards the language used and the measures proposed, Housing Policies in particular. On the issue of housing the policies of social inclusion play a certain role, and “Romafofia” is essentially the fear of having the Roma close by. Stereotypes can be used for trade or in situations of conflict in which questions of identity are played out. The analysis of language and institutional measures include the study of the reasons and sources of the language utilized, of the measures proposed and of the actions and it could clearly show what the stereotypes in action are, and how they produce effects on reality and on the everyday life of Roma people.

2. Recommendations

The second action is that of making the results of research a heritage of those who work in Institutions in the administrative and political sector. The result of this action will be a short manual with guidelines to fight and possibly eliminate stereotypes and mis-knowledge that can negatively influence the elaboration of actions and policies aimed at improving the urban and housing conditions of Roma people, by respecting their rights and culture. The elaboration of these guidelines by the partners includes involvement and exchange with the Associations formed by Roma people. The Guidelines of each single country will have a common part with all the involved countries and a specific part on one's own national background. They will be written in the language of the country as well as in English. In order to make this tool actually adopted by Institutions, the partners will organize a participatory dissemination initiative aimed at institutions by holding round tables, seminars and focus-groups according to the best format assessed with the institutional targets themselves.

3. Ethnographic film

A third cross-cutting initiative is envisaged that is based on a visual anthropological approach and aims at making an ethnographic film on the housing conditions and testimony of the Roma groups present in the partner countries of the project.

Documente colectate: nivel național, regional și local – *Documents collected: National, Regional, and Local level*

	Nivel regional	Nr. Doc.	Nivel local	Nr. Doc.
ITALIA	Liguria	4	Genova	45
			Savona	3
	Veneto	5	Legnago	36
			Cerea	9
			Venezia Mestre	9
	Tuscany	59	Florence	387
			Viareggio	28
	Campania	11	Napoli	82
Provincia di Napoli			11	
MAREA BRITANIE	Sud Est		Kent	33
	East Midlands		Leicester	18
UNGARIA	Sud	5	Pécs	122
			Siklós/Sásd	6
			Gordisa/Mágocs	2
	Nord	1	Miskolc	54
			Edelény/Encs	11
			Szakácsi	4
PORTUGALIA			Lisbon	7
			Beja	34
			Vidigueria	7
SPANIA	Andalusia	12	Sevilla	40
			Málaga	44
			Granada	42
ROMÂNIA			Cluj-Napoca	43
			Sfântu Gheorghe	19

Documente colectate (număr total 1346) – Resume of collected documents (total number 1346)

	Nivel național	Nivel regional	Nivel local	Total
ITALIA	13	68	621	702
MAREA BRITANIE	49	2	51	102
UNGARIA	29	6	199	234
PORTUGALIA	14	-	48	62
SPANIA	9	12	126	147
ROMÂNIA	37	-	62	99
TOTAL	151	88	1.107	1.346

Recommendations: the definition of a “problem” is part of the problem

The task of those who are engaged in institutional and administrative roles is to face the concrete social difficulties, responsibly and with an awareness of reality, wherever and for whoever they arise. For this reason, we think that the construction of good and just housing solution for families and groups of Roma and Travellers is an important test, physically and symbolically, of good public administration governance, precisely for its ability to act effectively in combating all forms of discrimination and urban segregation. This set of recommendations insists on communication and language methods through which public action is set forth when dealing with issues related to housing conditions and the settlement of Roma and Travellers families.

From the very definition of a social or urban issue one can deduce the possible choices that can be taken to face it and resolve it. Often, the desire to pursue a particular choice leads to a definition of an issue in the most useful way to justify the choice made. In these cases, the description of a problem itself is not a minor part of the problem.

The recommendations therefore do not claim to be presented as imperative and mandatory indications. In fact, even if they refer back to an underlying method, they derive from:

- Observations appraised on local and general level, highlighted in the reading and analysis of a large number (1346 in all the countries involved in the project) of legal and administrative documents affecting the Roma and Travellers;
- The widespread and uncritical repetition of definitions taken from other documents, including those prepared in different context;
- The belief, from such experience gained by the research group, that a number of defects, lapses, simplifications and prevarications observed in the linguistic choices may be crucial in limiting the effectiveness of such documents and even modify their target and outcome.

The examples are always derived from authentic documents, they have been chosen for their frequency and typicality, and are sometimes subjected to a slight simplification or typification, depending on the clarity of the given data.

Each recommendation, albeit presented, for brevity, in prescriptive form, tries to communicate the specific observation and the complexity that have fostered it, and seeks to contribute to the sharing of a more meditative and participatory approach in the formulation of regulations and measures.

In formulating a question, even problematic, an effective government action is in fact the ability to listen critically to individual and group opinions and to confer speech and participation upon socially deprived and excluded areas and subjects. Above all, it is capable of questioning the meaning of common and dominant social descriptions and defines new frameworks of meaning that can unlock prejudicial positions.

Participation is an ally of transformation politics. It is an opportunity for mutual learning: the most effective actions are those that are gained in processes relating to all inhabitants. The projects partaken are the result of a creative negotiation between the actors involved, of an ability to modify initial positions and to identify new, unexpected and shared solutions.

Even in the case of public interventions or administrative actions that relate to individuals or groups of Roma and Travellers, participation, dialogue, involvement of beneficiaries and of all social and institutional actors are preliminary to the identification of positive and fair solutions.

The issue of housing and urban conditions of Roma and Travellers is treated in most cases as a social problem, if not public order. A good and effective local government action is able to take the different aspects that comprise a disadvantaged situation into consideration and grasp the problematic aspects of the relationship amongst them and with the context.

Cross-cutting approaches allow the dynamic development of the different dimensions involved and produce effects greater than those that could be obtained from their sectoral implementation.

It is now clear that, in all contexts, actions of a repressive nature draw a broad consensus, but do not “solve the problem”; they do not favor possible inclusion processes and contribute to fuel intolerance, discrimination, and even violence.

In order that a different quality of governance can emerge, it is important that administrators and specialists are able to adopt a different outlook when faced with situations such as those in which the Roma and Travellers often live.

It is necessary to invest in a task of planning and research to the degrees of compatibility offered by the local context.

This is a demanding stake, which presupposes the belief that local interaction, participation and social dialogue are capable of producing rationality, empathy and of deconstructing prejudice.

Recomandări: definirea “problemei” este parte a problemei

Persoanele care dețin roluri instituționale și administrative au sarcina de a aborda cu responsabilitate și conștiința realității dificultățile sociale concrete indiferent de momentul apariției sau persoanele afectate. De aceea, credem că elaborarea unor soluții adecvate și juste în domeniul locuirii pentru comunitățile de romi este un test important în buna guvernare locală, atât fizic cât și simbolic, exact din cauza capacității de acțiune eficientă în combaterea tuturor formelor de discriminare și segregare urbană.

Recomandările noastre se concentrează asupra modalităților de comunicare și limbaj prin care se acționează în domeniul public în chestiunea condițiilor de locuit pentru familiile de romi.

Chiar definiția unei probleme sociale sau urbane conduce la formularea avantajului de soluții alternative existente pentru soluționarea ei. Frecvent, dorința de a urma o anumită cale conduce la definirea corectă și utilă care justifică alternativa aleasă. În aceste cazuri, descrierea situației în sine se dovedește a fi o parte relevantă, chiar majoră, a problemei abordate.

Recomandările nu au caracter de indicații imperative sau obligatorii. De fapt, chiar dacă își au sursa într-o metodă circumscrisă, ele derivă din:

- Observații la nivel local și general evidențiate în procesul de lecturare și analiză a unui număr mare de documente legale și administrative (însușind 1346 de documente la în toate țările cuprinse în proiect);
- Repetarea la scară largă și necritic a unor definiții împrumutate din alte documente, inclusiv unele elaborate în și pentru situații diferite;
- Credița, bazată pe experiența acumulată de echipa de cercetare, că numărul deficiențelor, lacunelor, simplificărilor și omisiunilor observate în alternativele lingvistice exprimate pot avea un rol determinant în limitarea eficienței documentelor sau chiar modifica scopul și rezultatul preconizat al acestora.

Toate exemplele sunt din documente autentice. Ele au fost alese pentru frecvența cu care apar, reprezentând astfel anumite tipuri. Exemplele sunt uneori supuse unor simplificări minore sau clasate într-o tipologie în funcție de acuratețea datelor disponibile.

Deși redactate în formă prescriptivă, pentru concizie, fiecare recomandare încearcă să comunice o observație particulară și situația complexă care a generat-o și dorește să contribuie la împărtășirea unei abordări mai reflexive care implică mai mulți participanți în formularea reglementărilor și măsurilor în domeniu.

Acțiunea eficientă a factorilor de decizie în formularea unei întrebări, chiar a uneia problematice, constă chiar în abilitatea de a asculta în mod critic părerile individuale și de grup și de a conferi voce și opțiunea de participare a subiecților marginali și excluși din punct de vedere social. Înainte de toate înseamnă capacitatea de a pune sub semnul întrebării înțeleșurile comune și dominante ale descrierilor sociale, și de a defini un nou cadru de semnificații care poate disloca prejudecățile.

Participarea este aliatul politicii transformative. Constituie o oportunitate pentru învățare reciprocă: acțiunile cele mai eficiente sunt cele care apar în procesele în care sunt implicate toți locuitorii. Proiectele participative sunt rezultatul negocierilor creative dintre indivizi sau grupuri de romi, participare, dialog, implicarea beneficiarilor și a actorilor sociali și instituționali formează împreună preambulul la atingerea unor soluții pozitive și juste.

Locuirea comunităților de romi este tratată adesea ca o problemă socială sau chiar de ordine publică. O acțiune eficientă a administrației locale are loc atunci când ea este capabilă să abordeze multiplele fațete ale situației dezavantajate și să identifice aspectele problematice dintre acestea și contextul social în care a apărut.

Abordările complexe permit dezvoltarea dinamică a diferitelor dimensiuni implicate și produc efecte mai substanțiale decât cele obținute prin implementare sectorială.

Este limpede că acțiunile represive se bucură de un consens larg, însă acestea nu rezolvă problema, ele nu favorizează procesul de incluziune și contribuie la adâncirea intoleranței, discriminării și chiar a violenței.

Pentru apariția unei guvernări diferite este important ca administratorii și experții să fie capabili să adopte o viziune nouă atunci când sunt confrunțați cu situațiile în care romii sunt adesea nevoiți să trăiască.

Este necesară investiția în planificare și cercetare până se ajunge la nuanțarea măsurilor în conformitate cu contextul local.

Este o miză care presupune credința că interacțiunile locale, participarea și dialogul social pot produce raționalitate, empatie și pot deconstrui prejudecățile.

Fotografiile selectate pentru această publicație nu au menirea de a ilustra în mod exhaustiv modul de locuire a romilor din România. Locuirea este un fenomen mult mai complex și eterogen decât ar putea fi exprimat aici în limita spațiului de care dispunem.

Fotografiile nu doresc să arate nici aspirațiile, nici nevoile de locuire ale populației. Mai mult, ele nu se supun tentației facile de a sublinia, reliefa precaritatea locuirii.

Obiectivul camerei a urmărit să redea sensibilitatea antropologilor vizuali Silvia Paggi și Valentina Bonifacio și reprezintă o amprentă fotografică parțială a situațiilor întâlnite.

The photographs selected to illustrate this publication do not purport to exhaust the complex and diverse living dimensions of Roma and Sinti families and groups in the areas of research.

They do not pursue the easy temptation to denounce their precariousness, nor the ambition to interpret their needs and aspirations.

There is not the obsession of the symbolic image that evokes emotions, whether of anger for the environmental

conditions or of admiration for the ability to adapt and reinterpret their habitat.

The objective of the camera has followed the sensitivity of the authors, Silvia Paggi and Valentina Bonifacio, and has established the suggestions that their visual search has gathered.

Expressive power and narrative ability are the thread that unites the short sequence of images, with the sole intention of contributing to pondering how a space becomes inhabited and experienced, despite everything.

WORDS WHICH EXCLUDE

Cuvinte care exclud

RECOMANDĂRI

With Financial Support from
the Fundamental Rights
and Citizenship Programme
of the European Union

1. Documentele programatice și legislația la nivel național precum și documentele emise de autoritățile locale trebuie să continue să utilizeze etnonimul Roma

Problema denumirii este extrem de importantă pentru că exprimă modul în care autoritățile încadrează comunitatea romilor sau în termeni mai generali etnia romilor. Denumirea este întâi de toate expresia unei relații de putere asimetrice în care mijloacele de impunere a unui punct de vedere sunt inegal distribuite. În acest sens, utilizarea termenului de rom în documentele publice reprezintă de fapt aspectul lingvistic al renunțării autorităților de a trata problema denumirii de pe poziții de forță.

Deși recomandarea poate părea superfluă pentru că termenul încetățenit în limbajul administrativ este cel de rom, credem că este important să reiterăm dezideratul de a continua utilizarea acestui termen. Istoria ultimilor două decenii ne arată că etnonimul rom nu este singurul care poate fi utilizat și au existat periodic încercări de a-l înlocui cu cel de țigan fie din cauza omonimiei cu etnonimul român, fie sub pretextul caracterului artificial al denumirii de roma, fie din cauza faptului că există romi care se auto-denumesc țigani. Cu toate acestea, termenul de roma este de preferat în actualul context european din cauza asocierilor cognitive negative implicate de utilizarea termenului de țigan precum și din cauza stigmatului pe care de multe ori îl poartă această din urmă denumire.

2. Creșterea importanței acordate locuirii în cadrul programelor generale de îmbunătățire a situației romilor și a incluziunii sociale

Strategia Națională 2013 definește incluziunea socială drept un proces care asigură pentru persoanele cu risc crescut de sărăcie și excluziune oportunitățile și resursele necesare pentru participarea deplină la viața economică, socială și culturală și un nivel de viață considerat normal pentru societatea în care trăiesc. Incluziunea socială asigură participarea acestor persoane în deciziile care le afectează viață precum și accesul la drepturile fundamentale (Joint report by the Commission and the Council on Social Inclusion, 2003).

Deși impactul acestui set de măsuri comprehensive ar trebui resimțit în toate aspectele și domeniile vieții sociale, Strategia favorizează educația și ocuparea. Locuirii îi revine doar un rol secundar, ceea ce se observă și din spațiul acordat acestui domeniu în întregul text al strategiei. Mai important, abordarea însoțită în document își are sursa într-un raport elaborat la solicitarea Președinției României pentru care problema principală, prioritățile pentru romi sunt accesul la educație (inclusiv eliminarea cazurilor de segregare), menținerea elevilor în sistemul educațional în ciclul secundar și superior (mai ales a fetelor din comunitățile tradiționale), accesul la programe de perfecționare în profesiile moderne și accesul la ocupare, precum și accesul la locuire și la condiții de trai decente.

Abordarea de față presupune o relație în care nivelul de educație și rata redusă a ocupării în rândul romilor constituie cauzele excluziunii și marginalizării lor, inclusiv în domeniul locuirii. Însă, există nenumărate cazuri în care această relație cauzală este inversă. Lipsa locuirii conduce la imposibilitatea de a accesa sistemul de educație sau piața forței de muncă. De aceea, domeniul locuirii ar trebui tratat la același nivel cu domeniul educației și al ocupării.

3. Documentele ar trebui să evite să utilizeze categorii de naturi diferite

Alături de denumirea etnică, de etnonimul aferent unui grup etnic sau minoritar, clasificarea este un alt indicator implicit al perspectivei asupra romilor. De exemplu, planul anti-sărăcie enumeră mai multe categorii de persoane în cadrul lui general de eradicare a sărăciei și ajutorare a persoanelor cu nevoi. Etnicitatea apare adesea ca element într-o listă mai lungă care cuprinde diverși termeni sub conceptul umbrelă de grupuri vulnerabile. De exemplu: categoriile dezavantajate cuprind atât romii (un grup etnic), cât și alte tipuri de grupări sociale cum sunt femeile din familiile monoparentale, persoanele cu handicap, tinerii care părăsesc instituțiile de stat. În acest fel, etnicitatea este amestecată cu alte situații sociale pentru care exclușiunea își are sursa în diferite mecanisme sociale, de aceea ea trebuie abordată altfel. Acest tip de enumerare ar putea introduce o serie de confuzii în legătură cu statutul social la care se apelează.

4. Documentele și măsurile ar trebui să opereze cu o distincție clară între alocarea unor beneficii sociale pe baza nevoilor sau a meritelor

Documentele care reglementează alocarea locuințelor sociale utilizează criterii inconsistente din perspectiva legitimității actului de alocare. De exemplu, deși obiectivul general este ameliorarea situației locative a persoanelor fără locuință care din considerente materiale nu-și permit să închirieze o locuință în condițiile pieței și din această cauză sunt constrânse la considerarea alternativei date de locuințele sociale, criteriile de alocare nu sunt univoc și exclusiv bazate pe criteriul condițiilor materiale. Există criteriul general al venitului care se înscrie în această logică și există criterii indirecte, care deși nu sunt explicit legate de nivelul venitului sunt asociate cu acesta. Astfel de criterii sunt numărul copiilor sau existența unui loc de muncă. Însă există și criterii de altă natură cum ar fi nivelul de educație al solicitantului sau lungimea perioadei în care a fost depusă solicitarea. Amestecarea acestor criterii, și stabilirea punctajului în funcție de aceste criterii de natură diferită face ca alocarea să fie mai mult decât o simplă chestiune tehnică, pentru că alături de considerarea nevoii introduce și elementul meritului. În consecință deciziile de natură administrativă introduc și un element moral-evaluativ al meritului care ar putea exclude exact persoanele care ar fi îndreptățite în spiritul politicii. O distincție clară dintre cele două logici de alocare a locuințelor sociale ar face mai inteligibilă procedura de alocare și mai transparent rezultatele deciziilor de alocare.

5. A se evita utilizarea unor termeni imprecisi al căror înțeles este prea general sau disputat

De exemplu, atribuind responsabilitatea pentru realizarea incluziunii, Strategia Națională afirmă următoarele “Deși responsabilitatea majoră pentru incluziunea economică și socială a cetățenilor minoritari romi îi revine autorităților publice, incluziunea romilor este un proces dual care implică schimbarea mentalității atât în rândul majoritarilor cât și în rândul membrilor comunităților de romi, o provocare ce necesită acțiuni ferme elaborate printr-un dialog activ cu minoritatea romă atât la nivel național cât și la nivel european.”

În afară de faptul că se delegă societății civile o parte a implementării acțiunilor de incluziune merită notat și contextul social preconizat a fi în măsură să creeze oportunitățile pentru incluziune. Mentalitatea este înzestrată în acest sens cu capacitatea de a rezolva problema incluziunii romilor. În contextul întregului document devine clar că majoritatea trebuie să-și schimbe mentalitatea în sensul de a afișa mai multă toleranță și răbdare în întreg procesul prin care romii se aliniază în educație, muncă și atitudini corespunzătoare în domeniul locuirii. Alinierea înseamnă în acest caz modernizare, de-tradiționalizare, una dintre aspectele care vor face ca romii să fie în măsură să-i ajungă din urmă pe majoritari. În acest fel în subtext responsabilitatea pentru modernizare se atribuie romilor, iar eșecul tot lor.

ATTENTION

PERICOLO
GENERICI

15

6. Evitarea termenilor de “tradițional” și “cultură” atunci când documentul nu se referă explicit la acestea

Unul dintre cuvintele cheie recurente în documentele programatice este “tradițional.” Deși nu se referă la locuire, termenul conturează imaginea comunităților de romi și construiește cadrul care organizează înțelesurile atașate termenului în documente. Termenul de “tradițional” are cel puțin două înțelesuri, atunci când se referă la comunitatea romilor: într-o primă accepțiune denotă diferențe culturale, tradiții particulare ce merită păstrate. Într-o a doua accepțiune “tradițional” înseamnă mai degrabă lipsa modernității, rămânerea în urmă. Contrar înțelesurilor termenului “obicei” tradițional reprezintă un concept umbrelă în care “modul de viață particular al romilor” poate include o serie de termeni diverși printre care cu siguranță și igiena necorespunzătoare, lipsa educației și atitudinile inadecvate față de locuință. Documentele nu definesc termenul de “tradiție” însă cel de al doilea înțeles pe care i l-am atribuit se integrează mai bine în interpretarea diferitelor măsuri preconizate de documentele în chestiune.

La un nivel mai general al politicilor publice legate de minorități este nevoie de o distincție mai clară între politicile de recunoaștere și cele de redistribuire.

7. Specificarea condițiilor existente în comunitatea sau pentru persoanele țintite de program, proiect sau document

Comunitatea romilor nu este omogenă. De aceea, este de dorit ca politicile să evite utilizarea generală a etnonimului mai ales la nivel local și să precizeze condiția persoanelor sau a grupurilor la care se referă explicit documentele. În general, a mai mare precizie și consecvență este de dorit în toate politicile publice și documente programatice sau proiecte și măsuri la nivel local.

